

РЕЦЕНЗІЯ

д.е.н., професора, завідувача кафедри підприємництва і торгівлі
Національного університету «Чернігівська політехніка»

Іванової Наталії Володимирівни

на дисертаційну роботу

Пінчука Віталія Івановича на тему:

**«Механізми державного управління запобіганню корупції в органах
влади в контексті економічної безпеки»,**

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування

Актуальність обраної теми дисертаційного дослідження

Питання протидії корупції є однією з найважливіших проблем нашої держави на сучасному етапі розвитку та потребує невідкладного вирішення. У сучасній Україні корупція перетворилася на одну з головних загроз економічній безпеці та демократичному розвитку країни. Негативний вплив цього явища на всі сторони політичного та соціально-економічного розвитку суспільства і країни має комплексний характер.

Запобігання та протидія корупції залишається однією з найсерйозніших проблем сучасного етапу становлення української держави. Враховуючи орієнтацію України на Європейський Союз (ЄС) та виконання зобов'язань України перед Радою Європи, необхідно терміново створити ефективні механізми державного управління запобігання та протидії корупції. Знизити рівень корупції в Україні до безпечного рівня можливо лише шляхом вивчення та впровадження зарубіжного досвіду боротьби з цим вкрай негативним суспільним явищем, особливо політико-правових та організаційних механізмів подолання корупції, які успішно діють в інших країнах. Процес побудови антикорупційної інфраструктури передбачає участь іноземних експертів та міжнародних професійних організацій.

Отже, тематика дисертаційної роботи Пінчука В.І. є актуальною та важливою в умовах сьогодення.

Зв'язок дисертації з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційна робота виконана відповідно до тематичного плану науково-дослідних робіт до плану науково-дослідних робіт Національного університету «Чернігівська політехніка» за темами «Публічна політика сталого розвитку реального сектору економіки України в умовах євроінтеграції» (номер державної реєстрації 0120U104297) та «Механізми державного управління регіональним розвитком в умовах переформатування владних відносин» (номер державної реєстрації 0120U105292), під час

виконання яких автором здійснена оцінка механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки.

***Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень,
висновків і рекомендацій***

Ознайомлення зі змістом дисертації дає підстави зробити висновок, що сформовані автором наукові положення, висновки і рекомендації є достовірними та обґрунтованими. Дисертаційна робота логічно побудована, її автор системно підійшов до постановки проблеми, формулювання задач, обравши вірні методи та прийоми дослідження. Дослідження базуються на використанні загальнонаукових та спеціальних методів (системний, історико-ретроспективний, компаративний, структурно-функціональний, аналізу і синтезу, узагальнення та систематизації, індукції та дедукції, єдності цілого й частини, проблемного аналізу).

Достовірність наукових результатів та обґрунтованість наведених автором висновків зумовлена правильно сформованими методологічними положеннями дослідження із залученням таких методів, як: історичного (метод дозволяє дослідити особливості наукового підходу до дослідження феномену корупція як соціального явища), порівняльного (цей метод визначає суперечності, які виникають у сучасній теорії державного управління щодо оцінки результативності та ефективності вітчизняних механізмів запобігання та протидії корупції); методу групування – для виокремлення, систематизації механізмів державного управління запобіганню корупції; монографічного та методу узагальнень – для виявлення особливостей становлення механізмів державного управління запобіганню корупції; соціологічного аналізу – для визначення часткових показників оцінювання рівня корупції; графічного методу – для візуалізації результатів аналізу й відображення просторової структури досліджуваних явищ та процесів; статистичного та методу аналітичного моделювання – для діагностування та формування прогнозних оцінок розвитку індексу сприйняття корупції та його вплив на показники економічної безпеки; експериментального та методу узагальнень – для обґрунтування концептуальних положень та практичних рекомендацій реалізації комплексного механізму запобіганню корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки.

Обґрунтованість наукових пропозицій автора, висновків та представлених рекомендацій підтверджується їх апробацією на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, науковими публікаціями.

Структура і зміст дисертаційної роботи.

Відповідність дисертаційної роботи встановленим вимогам

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів і висновків. Загальний обсяг роботи становить 231 сторінок, з них основний текст –

183 сторінок. У дисертації розглянуто теоретико-методичні основи та практичні рекомендації щодо удосконалення механізмів державного управління запобіганню корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки.

Перший розділ дисертації присвячений дослідженню теоретичних основ механізмів державного управління запобіганню корупції в контексті економічної безпеки. Зокрема, в рамках цього розділу автором було досліджено наукові концепції феномену корупції як соціального явища в контексті забезпечення економічної безпеки, розглянуто еволюцію зміни розуміння змісту поняття «корупція», «механізми державного управління» та надане авторське визначення дефініції «корупція» (с. 41-50). Також значну увагу приділено вивченню класифікації механізмів державного управління, надано авторське визначення поняття «механізм державного управління» (с. 61), досліджено дефініції «механізми державного управління запобіганню корупції публічної влади» (с. 62-63) та «економічна безпека» (с. 64-67).

Другий розділ дисертаційної роботи присвячений оцінці ефективності формування механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки. Зокрема, було досліджено та систематизовано складові нормативно-правового механізму державного управління запобіганню корупції (с. 79, 90), а також проведено аналітичне дослідження щодо проблематики корупції в Україні шляхом опитування населення (с. 98-99) та проаналізовано динаміку показників сприйняття корупції в Україні в 2012-2021рр. (с. 101). У межах цього розділу автором систематизовано тенденції корупційних перетворень в Україні, які значно гальмують забезпечення ефективності вітчизняних механізмів запобігання корупції в органах державної влади (с. 109-110) та проведена автором оцінка ефективності державних механізмів попередження корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки (с. 116-118).

У третьому розділі дисертації автором сформовані напрями вдосконалення механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки, визначено проблемні аспекти розвитку політичної корупції у країнах Європейського Союзу (с. 135-137), на основі трендового аналізу (с. 148-158, 161) сформовано комплексний механізм державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки (с. 175) та запропоновано напрями вдосконалення механізму громадського контролю за реалізацією стратегії державної антикорупційної політики (с. 176-179).

Дисертаційна робота є логічною, послідовною та завершеною працею, що виконана автором самостійно. Наукове дослідження оформлене відповідно встановлених вимог та містить усі необхідні структурні компоненти.

Наукова новизна одержаних результатів

Серед наукових здобутків Пінчука В.І. на особливу увагу заслуговують такі:

Найважливішими теоретичними та практичними результатами, що характеризують наукову новизну дослідження та особистий внесок дисертації, є:

вперше:

– розроблено концептуальну модель, яка побудована на основі ключових принципів теорії систем – ієрархічності та причинно-наслідкових обмежень проведена шляхом етапності досліджень та науково-обґрунтованого застосування механізмів державного управління з метою прийняття ефективних організаційно-управлінських рішень в питаннях запобігання корупції в органах влади в контексті економічної безпеки;

удосконалено:

– класифікацію механізмів запобігання корупції в органах державної влади, що базується на економічних, соціальних, організаційних та нормативно-правових принципах, яка на відміну від існуючих класифікацій, дозволила за допомогою системного підходу дозволила сформувати систему взаємозв'язаних пріоритетів і заходів боротьби з корупцією, що включають політичні, організаційні, економічні, ідеологічні і правові компоненти;

– специфічні характеристики функціонування нормативно-правового механізму в частині ідентифікації особливостей реалізації функцій органів влади та їх взаємовідносин з громадськістю, в тому числі щодо: формування стійкої антикорупційної громадської позиції, підвищення рівня правової свідомості та почуття патріотизму, руйнування схильності до корупційної моделі поведінки;

набуло подальшого розвитку:

– уточнення дефініції «механізм державного управління запобіганню корупції в органах влади», сутність якої була визначена як сукупність цілеспрямованих дій держави, які спрямовані на забезпечення конституційних прав і свобод кожного громадянина країни, укріплення демократичних та моральних цінностей суспільства, забезпечення ефективних взаємозв'язків в антикорупційній сфері між місцевими органами публічної влади, громадськими організаціями, силовими структурами та громадянами зокрема;

– концептуальні засади реалізації механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади, що дозволило виділити інституційно-інформаційний механізм, який забезпечує створення норм, правил та інститутів, орієнтованих на регулювання взаємодії органів державної влади та громадськості в питаннях своєчасного та якісного надання інформації, необхідної для прийняття науково-обґрунтованих рішень та реалізації антикорупційної політики країни;

– узагальнення кращих зарубіжних практик щодо реалізації антикорупційної політики, яка дозволила виокремити пріоритетні напрямки для вітчизняних реалій, серед яких: пріоритетність забезпечення чесного і

відповідального державного управління; цілковита незалежності судочинства, особлива в питаннях корупційних злочинів; встановлення суворого нагляду за дотриманням високих етичних стандартів для посадовців; забезпечення високого соціального захисту посадових осіб та ін.;

– практичні рекомендації реалізації комплексного механізму запобіганню корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки, імплементації технологій яких сприятиме отриманню позитивного ефекту в довгостроковій перспективі, зокрема, створенню прозоро функціонуючої системи прийняття управлінських рішень загальнодержавного та місцевого значень із високою стійкістю до проявів корупції для підвищення рівня надання громадянам державних послуг, збільшення ступеня суспільної довіри до влади.

Практичне значення результатів дослідження

Рекомендації автора використані у практичній діяльності Чернігівської обласної державної адміністрації, Головного управління Пенсійного фонду України в Чернігівській області, Чернігівської міської військової адміністрації, Гончарівської селищної ради. Основні теоретичні висновки й науково-практичні рекомендації автора впроваджено в освітній процес Національного університету «Чернігівська політехніка» МОН України, зокрема, під час розроблення та викладання навчальних дисциплін для підготовки здобувачів вищої освіти, а саме: «Громадянське суспільство та сучасна демократія», «Антикорупційна діяльність в Україні», «Інституціональні засади публічного управління та адміністрування», «Комунікативний менеджмент на державній службі».

Повнота викладення наукових результатів дисертації в опублікованих працях

За результатами дослідження опубліковано 15 наукових праць, з них: одна стаття – у виданнях, що індексуються у наукометричній базі Web of Science, один розділ у колективній монографії, чотири статей – у наукових фахових виданнях, три статті – у закордонних наукових виданнях, шість публікацій – у матеріалах наукових конференцій. Загальний обсяг публікацій – 10,18 д. а., з яких автору належить 7,82 д. а.

Наукові публікації відповідають вимогам п. 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

Дотримання норм академічної доброчесності

За результатами аналізу представлених матеріалів не встановлено фактів порушення академічної доброчесності.

Дисертант дотримувався норм та принципів академічної доброчесності, норм законодавства про авторське право, порушень яких, як і академічного плагіату, не виявлено. У дисертації наявні посилання на відповідні джерела, зазначені у списку використаних джерел, визначено особистий внесок автора в опублікованих у співавторстві працях.

Висновки та пропозиції, що викликають певні сумніви, зауваження на окремі суперечності та можуть слугувати підґрунтям дискусії під час захисту дисертації

Зауважуючи високий рівень дисертаційного дослідження слід зазначити наступні зауваження та дискусійні положення.

1. У пп. 1.1 дисертації автором зазначається, що механізм державного управління можна визначити як систему публічних інститутів, що використовують певні компоненти (інструменти, методи, стимули, норми, принципи, ресурси та заходи) (с. 58). На нашу думку, варто було б деталізувати, які саме складові механізму державного управління запобіганню корупції найбільш активно впливають на економічну безпеку.

2. У пп. 1.3 дисертантом запропоновані методи дослідження питань протидії здійсненню корупційних злочинів у системі державного управління. Але при побудові прогнозу індексу сприйняття корупції за розробленою багатофакторною моделлю (п. 3.2), доцільно було б цю методику теоретично розглянути у п. 1.3

3. У пп. 2.1 дисертантом визначено та проаналізовано кількість корупційних порушень у 2016-2021 рр. (с. 168). Проте, на наш погляд, варто було б проаналізувати регіональну динаміку корупційних порушень та динаміку за сферами економічної діяльності, для більш детальної побудови механізму саме комплексного механізму запобіганню корупції в органах публічної влади в контексті економічної безпеки.

4. У пп. 3.1 автору доцільно було б більше уваги приділити досвіду зарубіжних країн у процесі формування механізмів державного управління запобіганню корупції в органах влади. Саме такий аналіз дозволив би поглибити аналітичний розділ новими результатами дослідження та визначити вже апробовані в інших країнах дієві методи та інструменти розвитку окреслених процесів.

5. На рис. 3.11 представлено впровадження прогресивних технологій у боротьбі з корупцією. Однак також доцільно проаналізувати більш детально

особливості їх впровадження, визначити перешкоди, які сьогодні не дозволяють реалізовувати запропоновані заходи.

Вказані вище зауваження та дискусійні положення не перешкоджають загальній позитивній оцінці роботи.

Загальні висновки та оцінка дисертації

Дисертаційна робота на тему «Механізми державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки» є самостійною та завершеною працею, має наукову новизну та практичне значення.

Дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування.

За змістом, структурою, обсягом та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (зі змінами) та «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022.

Зазначене дозволяє зробити висновок, що Пінчук Віталій Іванович, автор дисертаційної роботи на тему «Механізми державного управління запобіганню корупції в органах влади в контексті економічної безпеки», заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Рецензент:

доктор економічних наук, професор,
завідувач кафедри підприємництва і торгівлі
Національного університету
«Чернігівська політехніка»
МОН України

Н.В. Іванова